

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

99.8

Karl Thorsen

Slægten Olsen af Øster-
marie

Møllerslægten Westh

1941

S l æ g t e n O L S E N af Østermarie.

Denne Slægt stammede fra den Vestre Ellebygaard, Sognets 63.Selvejergaard, hvis Historie kan følges tilbage til Begyndelsen af 1700-Tallet. I Bornholms Jordebog af Anno 1719 i Landsarkivet i København nævnes Ejeren af 63.Selvejergaard i Østermarie Jens Hansen. Han maatte imidlertid vige Sædet for sin yngste Broder, der ifølge Bornholms ældgamle Skik og Vedtægt var ret Gaardarving, eller, som det hed paa Bornholm, "Gaardrønt" (Jorddrot).

Denne Broder hed

O l u f H a n s e n

og er Stamfader til den Slægt, der siden bar Slægtsnavnet OLSEN. Han nævnes Besidder af Vestre Ellebygaard Anno 1729, da han fik kongeligt Fæste paa en Del af Statens Udmarksjord, som han lagde til Gaardens. I 'Jordebog' af Anno 1737 i Landsarkivet findes Oluf Hansen endnu at være Besidder af 63.Selvejergaard, som han iøvrigt ejede til ved Aar 1755. Siden overdrog han Gaarden til en Sviger-søn imod Aftagt eller Undentag, "Ujnantag."

Oluf Hansen afgik ved Døden paa Vestre Ellebygaard i Aaret 1768. Ifølge Østermarie Kirkeregnskabsbog blev der betalt 1 Mark og 8 Skilling i "Ringepenge" ved hans Jordefærd. Hans tidlig afdøde Hustrus Navn er ukendt; men han havde en Datter

Birthe Olufsdatter, født Anno 1726,

gift med Johan Mortensen, Ejer af Vestre Ellebygaard.

De ejede og drev 63.Selvejergaard indtil hans Død Anno 1780. Birthe Olsdatter tog derefter Aftagt, og Gaarden blev overtaget af den ældste Søn

Morten Johansen, født 1757,

gift med Lisbeth Hansdatter, født 1760.

Ved en Folketælling, der afholdtes 1.Juli 1787, ser man Familien paa Vestre Ellebygaard anført saaledes (Listen endnu i Rigsarkivet):

Morten Johansen, Husbonde, 30 Aar.

Lisbeth Hansdatter, Husmoder, 27 Aar.

Deres Børn:

Signe Kirstine Mortensdatter, 7 Aar,

Kirstine Mortensdatter 5 - ,

• Hans Diderich Mortensen, 3 - ,

Johan Mortensen 1 - .

Mandens Moder Birthe Olsdatter, 61 Aar, Enke efter 1. Egteskab.

Mandens Broder Ole Johansen, 21 Aar, ugift.

Mandens Søster Cathrine Johansdatter, 25 Aar, gift med Abraham Jørgensen, Hestgarde.

Den nævnte yngre Broder

Ole Johansen, født 1761 og

gift med Margrethe Henrichsdatter,

blev efter Myndighedsalder Besidder af Vestre Ellebygaard i 1790.

Af dette Egtepars Børn var Sønnen

Johan Henrik Olsen

Møller i Rønne, gift med Dorothea Agnethe Westh, født 11-6-1809, paa Loftsgaard i Vestermarie.

Johan Henrich Olsen nævnes i Rønne Købstads Taksationsprotokol i 1826 at eje Ejendommen gamle Matrikel Nummer 426a. Den laa i Rosengade paa Gadens Nordside med Have ud til Laxegade. Det var en stor Ejendom, der siden er udstykket i 4 Ejendomme mod Rosengade og 2 mod Laxegade (Rosengade 13-15-17-19, Laxegade 8-10).

Nævnte Aar 1826 solgte Johan Olsen en Byggegrund af Ejendommens Have til Enkefru Grønbech, siden gift med Skibsreder, Konsul Peter Johnson. Og kort efter solgte han hele Ejendommen til Snedker Didrik Mortensen, hvorefter han flyttede ind i sin nyopførte Ejendom yderst ude i Østergade paa Gadens Nordside, omtrent tværs for den senere Voldgade.

Johan Olsens Mølle, en Stubmølle, laa øst for nuværende Pingels Alle, ved Skolens nuværende Sydskel. Saavel Ejendom som Mølle udmærkede sig ved en for sin Tid sjælden god Soliditet, hvilket kan ses af Brandtaksationen for Aar 1827, hvor Protokollen nævner: "Matr.(gl.) Nr.495g. Møller Johan Henrik Olsens Hus, en Længde (Længe) 440 Rigsdaler, og 1 Veirmølle 640 Rigsdaler." Til Sammenligning viser de 7 nærmest liggende Huse i Gaden kun en Forsikring fra 140 til 270 Rigsdaler, og de øvrige halve Snes Stubmøller i Byen kun fra 230 til 480 Rigsdaler. Johan Olsens Mølle var saaledes langt den bedste Stubmølle i hele Rønne og troligvis den bedste paa Bornholm.

Johan Henrich Olsen var gift

1. Gang med Ulrikke Louise Therkildsdatter, født c.1792, død 13-6-1826, 32 Aar gammel. Derefter blev han gift

2. - 30. September 1826 med Dorothea Agnethe Westh.

I dette Egteskab var foruden Datteren

Lovise Elisabeth Olsen, f.12-5-1828, gift med Broen,

3 Sønner:

Lauritz Johan Olsen, f.29-5-1827,

Thor Johannes Olsen, f.13-3-1831, Fajancer i Berlin,

Hans Christian Olsen, f.7-8-1836, Landmand i Amerika.

Møllerslægten W E S T H .

Hans Jørgen Westh, der var født i 1791 og døde 19-5-1872, 81 Aar gammel, nævnes vekselvis Møller, Konstabel og Stensætter. Han nævnes fra 1818 Ejer og Beboer af gamle Matr.Nr.259 i Sankt Mortensgade. Ejendommen laa paa Gadens Sydside, hvor nu Telefonselskabets og flere Huse ligger, og til Ejendommen hørte en stor Løkke, der gik helt ud til Stettestræde og langs Ellekongstrædes Nordside.

I 1818 er Huset takseret og beskrevet saaledes:

"Østre Quarter, Mortensgades søndre Side. Konstabel Hans Jørgen Wesths Huus; Matr.Nr.259_b. 1 Længde 15 Fag, Egebindingsværk, klinede Vægge, Straatag, 2 Skorsteene og 2 Jernkakkelovne, 1 Kobberkjedel i Muur, indrettet til Stueværelser, Kamre, Kjøkken, Loft- og Ladehuus, sat for 370 Rigsbankdaler Sedler = 150 Rigsbankdaler Sølv."

I 1827 solgte Hans Jørgen Westh Matr.Nr.259 og flyttede til sin nyopførte Ejendom paa det nordlige Hjørne af nævrende Gader Landemærket og Madsegade. Huset, der - opført paa H.J.Wesths egen Jord - fik Matr.Nr.507, er det endnu staaende Bindingsværkshus, Matr.684_a. Her havde Hans Jørgen Westh nær til sin Mølle, der stod paa Volden paa den nordøstlige Bastions Spids, hvor De forenede Granitbruds Stenhuggerplads nu er. I 1827 er den ny Ejendom takseret til 520 Rigsbankdaler, Stubmøllen til 230 Rigsbankdaler.

Hans Jørgen Westh bekendtgør 20-11-1849 i Bornholms Avis, at han efter endt Bortforpagtning atter har overtaget sin Mølle.

Møller Hans Jørgen Westh var gift med Martha Nielsdatter. De havde følgende Sønner:

Peter Jørgensen Westh, født 11-10-1820,
Niels Hansen Westh, - 29- 1-1823,
Johan Frederik Westh, - 17- 2-1825.

Af disse Sønner blev Niels Hansen Westh Møller ligesom Faderen; men før han omkom, kommer vi tilbage til Johan Olsens Stubmølle. Den ejedes fra Aar 1837 af Møller Hans Christiansen, der blev gift dette Aar med Kirstine Jørgensen, Datter af Jens Jørgensen, St. Strandbygaard, 8.Slg. Nylars, og Hustru Maren Margrethe Koefoed. Efter Hans Christiansen overtoges Møllen af hans Søn Anders Christiansen, der nævnes Ejer i 1860, da han klagede til Bornholms Amtsraad over, at nogle ved Landevejen staaende Træer forhindrede Møllens Gang, hvorfor Amtsraadet vedtog, at disse Træer "ville være at afstive."

Efter Anders Christiansen blev

Møller Niels Hansen Westh *se side 7*

Ejer af Møllen, der siden altid betegnedes "Westhes Mølle." Han lod den gamle Stubmølle nedbryde i 1874 og opførte i Stedet den hollandske Mølle, der stod midt ude paa den nuværende Skoleplads. I Rønne Bygningskommissions Protokol er indført under 12.Marts 1874 "Anmeldelse fra N.Westh, at han agter at opføre en ny hollandsk Mølle paa en ham tilhørende Jordlod i Rønne Vang. Den skal ifølge Lov ligge 50 Alen saavel fra Vejen som fra anden Mands Grund." I Begyndelsen af dette Aarhundrede blev Møllen forpagtet ud til Møller Hans Hansen, tidligere Frydenlund Mølle. Men i 1906 blev den solgt til et Konsortium af 20 Møllere, der lod den nedbryde. Gangtøjet kom derefter til Bakkemøllen i Olsker.

Møller Niels Hansen Westh havde sin Bopæl paa Aakirkebyvej Nr.7. Han blev en meget gammel Mand, idet han afgik ved Døden 16-5-1916, 93 Aar 3 Maaneder 17 Dage gammel.

Hans Datter Erika Vilhelmine Martine Charlotte Westh, døbt 20-8-1865, har siden beboet Ejendommen.

Slægtskabet mellem Møllerne Olsen og Westh fremgaar saaledes af det meddelte, nemlig at Møller Johan Henrich Olsens Hustru Dorthea Agnethe Westh og Møller Hans Jørgen Westh var Søskendebørn (Fætter og Kusine).

Møller Olsen og Hustru havde endnu en Datter, langt yngre end sine Søsken, idet hun var født 21-9-1849. Denne Datter hed Henriette Dorthea Olsen. Hun boede i 1880erne i Rønne og var ugift.

Samlet og skrevet i Juli-August 1941.
 K.Thorsen.

De ældste Led af Slægten W E S T H paa

Loftsgaard, 23.Selvejergaard i Vestermarie.

Loftsgaard i Vestermarie, den 23.Selvejergaard, Dorthea Agnethe Westh's Fødested, ejedes 1662 ifølge den ældste Jordebog i Landsarkivet i København af

Jep Nielsen.

Medens den følgende Jordebog af Anno 1689, samme Sted, nævner en anden Ejer, der troligvis maa være Jep Nielsens Svigersøn. Denne Ejer bar Navnet

Thor Hansen;

hvorfra han kom vides ikke, men han ejede Loftsgaarden en lang Aarrække, idet han er indført som Ejer endnu i Jordebogen af Anno 1719. Efter denne Thor Hansen kom Navnet Thor ind i Slægten, et Døbenavn der ofte er benyttet. Ved Aar 1720 overdrog Thor Hansen Loftsgaard til sin Søn og Arving

Peder Thorsen.

Som det var Skik og Brug fik Sønnen Faderens Fornavn til Efternavn. Peder Thorsen ejede ikke Gaarden saa længe som Faderen, idet han døde 31-8-1737. Jordebogen for dette Aar nævner derefter som Ejer af 23. Selvejergaard

Peder Thors Enke,

og det tilføjes, at Gaardarvingen, yngste Søn er lo Aar gammel. En Undersøgelse af Kirkebogen viser, at denne Enke hed Dorthea Pedersdatter og var født 1697 paa Blykobbegaard, Datter af Proprietær Peder Hansen og Hustru Kirstine Bohn.

En Broder til Peder Thorsen var Lars Thorsen, der paa samme Tid besad Gildesgaard, 12.Selvejergaard i Vestermarie.

Peder Thors Enke afgik ved Døden som Undentagskone (Aftagt) paa Loftsgaard 19-11-1756.

Den i 1737 nævnte Gaardarving afgik tidlig ved Døden, hvorefter Gaarden Aar 1744 gik over til den næstyoungste Søn

Hans Pedersen Westh.

Han var født Anno 1723 og blev gift 1744 med sin Kusine Ellen Larsdatter fra Gildesgaard, der var født 1727. De havde 3 Sønner:

1. Jens Hansen Westh, født 1745, blev gift 1783 med Frenne Frennesens Enke Kirstine Bidstrup paa Hovedgaard, 35.Slg. Nylars.

2. Peder Hansen Westh, født 1750, Borger og Løjtnant i Rønne, hvor han ejede den store Gaard gl.Matr.Nr.418 i Borgergade, nu Grand Hotel Phønix, hvor han døde omkring Aar 1805.

Gaarden beskrives Aar 1801 meget interessant saaledes:
"Nørre Quarter, Borregade Nørre Side. Lieutenant Peder Westh, en Gaard Matr.Nr.418.

- a. Forhuus 15 Fag, vender Gaul til Gaden, Egebindingsværk, deels Muurede og deels klinede Vægge, Tægtag, Kielder under 3 Fag, indrettet til Stuer, Kamre, Kiøkken og Bryggerhuus, 2 Skorsteene, 2 Jernkækkelovne, en Kobber Kiædel i Muur, sat denne Længde for 280 Rigsdaler.
- b. En Side Længde i Nord 16 Fag med tilbyggede 2 Luder begge 7 Fag, Egebindingsværk, Muurede og klinede Vægge, Tægtag, til Ladehuus, gammelt, sat ialt for 110 Rigsdaler.
- c. Den Østre Længde 13 Fag, dito Bygning og Tag, dog klinede Vægge, 1 Port. Sat for 100 Rigsdaler.
- d. En Side Længde i Sønder 13 Fag, dito Bygning og Tag, dog Muurede Vægge til Gaden, med 1 Port, indrettet til Pakhus, sat for 260 Rigsdl.
- e. En Længde Nord ud fra Gaarden, gammel, 11 Fag Fyrrebindingsværk, klinede Vægge, Straaetag, til Ladehuus og Vognremisse, sat for 50 Rigsd. Ialt Vurdering 800 Rigsdaler."

Blandt Løjtnant Peder Hansen Westh's Børn var:

Thor Pedersen Westh, Bager, Brændevinsbrænder, Borgerløjtnant, ejende og beboende Gaarden gl.Matr.Nr.484a beliggende mellem Nørregade og Møllegade. Rester af den ses endnu i det meget gamle Hus paa Møllegades Vestside. Han var gift med Else Kirstine Mogensdatter Kofoed.

En anden Søn af Løjtnant Peder H.Westh var Hans Jørgen Westh, Konstabel og Møller, Rønne. se side 3.

Den tredie Søn af Hans Pedersen Westh paa Loftsgaard var Lars Hansen Westh, født 6-4-1754, død 1835. Kaptajn, overtog Loftsgaard. Gift 19-2-1796 med Agnethe Elisabeth Kofoed af Maglegaard, f.1777, død 11-5-1845 i Rønne hos Datteren, gift med Kbmd. Lund. Disse var Forældre til Dorthea Agnethe Westh.(se side 2).

(ikke signeret af K.Th.)

(Originalerne lånt af bibliotekar frk.Thorborg Pedersen,
Sandgade 3, Rønne).

Aar 1863, den 1ste November bleve Ungkarl
og Sømand Niels Hansen Westh og Pigen
Frederikke Sophie Westh viede i Frue
Kirke.

Kiøbenhavn den 5te November 1863.

H. Pauli
Stiftsprovst
(Laksegl) / Ørum.

Jeg Undertegnede Peter Petersen, tilstaaer at ville udføre
alt Træarbejde, i den af mig paabegyndte Mølle for Niels Westh,
for den Summa Rdl. 450 skriver Fire Hundrede og Halvtredsindstyve
Rigsdaler Rmt, saaledes at jeg faaer 50 Rdl pr Maaned, dog at jeg
ei faaer det sidste Hundrede udbetalt før Møllens Fuldførelse og
skal Møllen være til fire Qværne og nøiagtig efter den af mig
forelagte Tegning dog at jeg kun lægger to Loftter og et Gulv med
samt udvendig Dreieomgang.

Kosten under Opførelsen til mig og mine Arbeidere bliver at
udrede af Niels Westh uden Vederlag.

Møllen vil jeg levere fuldt færdig inden dette Aars Udgang dog
skal jeg inden første September levere en Qværn, som kan bruges
til Maling af grovt Meel, og hvis jeg ikke inde(n) 1ste Januar
har Møllen færdig skal jeg betale 2 Rdl. skriver To Rigsdaler Rmt.
for hver overskridende Dag i Mulct.

Dette bekræftes ved min Haands Underskrift.

Rønne d. 16 Mai 1874.

(sign.) P. Petersen.

(Dokumentet er skrevet på folioark på 1. og 2. side, med en anden
hånd end P.Petersens).

(På en løs seddel - skrevet med P.Petersens hånd:)

I Dags dato Har jeg Bekommt 100 Rd af mæler N.West i Rønne
till Betalning Paa arbeids akord, For en ny Holans vindmøle

Rønne Den 1 maj 1874

Som qviteres af P. Petersen
mælebyer

30 Maj Bekommt 50 Redaler

Som qviteres P.Petersen

1ste julli Bekommt 50 Rigsdaler

Som qviteres P:Petersen

1ste august Bekommt 50 Rigsdaler

Som qviteres P: Petersen

I Dag 1ste September Bekommt 50 Riks Bankdaller

Som qviteres P: Petersen

I d 1 october har jeg Bekommt

50 Riks Banks Daler

Som qviteres P: Petersen